

NeZeR

WP4

**Actieplan voor de stad
Amersfoort**

Inhoudsopgave

Pagina

Voorwoord

3

1. Inleiding

4

2. Kenmerken

9

3. Doelgroepen

12

4. Doelen

14

5. Strategie

16

Voorwoord

Dit Actieplan beschrijft de organisatie, implementatie en uitvoering van het proces om te komen tot bijna energieneutrale renovaties in Amersfoort. Dit moet echter niet worden gezien als een blauwdruk. Iedere stad en ieder land kent zo zijn eigen dynamiek, kansen en (wettelijke) randvoorwaarden. Het proces wat in dit plan beschreven wordt is een van de manieren om het te doen. Het kan helpen om een idee te krijgen wat er nodig is om projecten op te starten en welke stakeholders daarbij een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Maar we willen benadrukken dat het belangrijk is om de eigen dynamiek in een stad te volgen. Welke drijfveren en initiatiefnemers zijn er? Hoe kun je slimme combinaties maken met partijen. Voor wie is het interessant om deel te nemen aan het project en hoe kun je andere partijen interesseren om mee te doen? Welke budgetten en fondsen zijn er beschikbaar? Stel jezelf deze vragen en maak een eigen keuze hoe het project in te vullen.

1 Inleiding

1.1 De ontwikkeling van Amersfoort

De stad Amersfoort is meer dan 750 jaar oud en gelegen in het geografische midden van Nederland. De stad is ontstaan vanuit een kleine nederzetting op de oevers van de rivier de Eem. In 1259 kreeg de stad stadsrechten en een eigen bestuur. De stad werd beschermd tegen indringers door een stenen ommuring. Delen van deze stadsmuur zijn nog steeds aanwezig in de stad. Het historische stadscentrum en de wijk Bergkwartier zijn beschermd stadsgezicht. Dit zorgt ervoor dat er in deze twee wijken beperkingen gelden bij de renovatie van gebouwen en het plaatsen van zonnepanelen. Ook voor monumentale panden gelden speciale regels voor onderhoud en renovatie.

In 1980 werd Amersfoort door de landelijke overheid bestempeld als groeistad. Dit hield minimaal 15.000 nieuwe woningen in. Als gevolg hiervan zijn de wijken Kattenbroek en Nieuwland ontstaan. Kattenbroek is opvallend door de speciale architectuur. Nieuwland heeft als kenmerk dat het een duurzame wijk is met 1 MW aan zonnepanelen op de daken van woningen, scholen en andere openbare gebouwen.

Op dit moment heeft Amersfoort 160.000 inwoners.

Vandaag de dag is Amersfoort een levendige stad met een sterke sociaal-economische positie. De inwoners zijn relatief jong en goed opgeleid. Door de groene omgeving en veiligheid is het een prettige stad om in te wonen.

1.2 Kenmerken van woningen en huishoudens

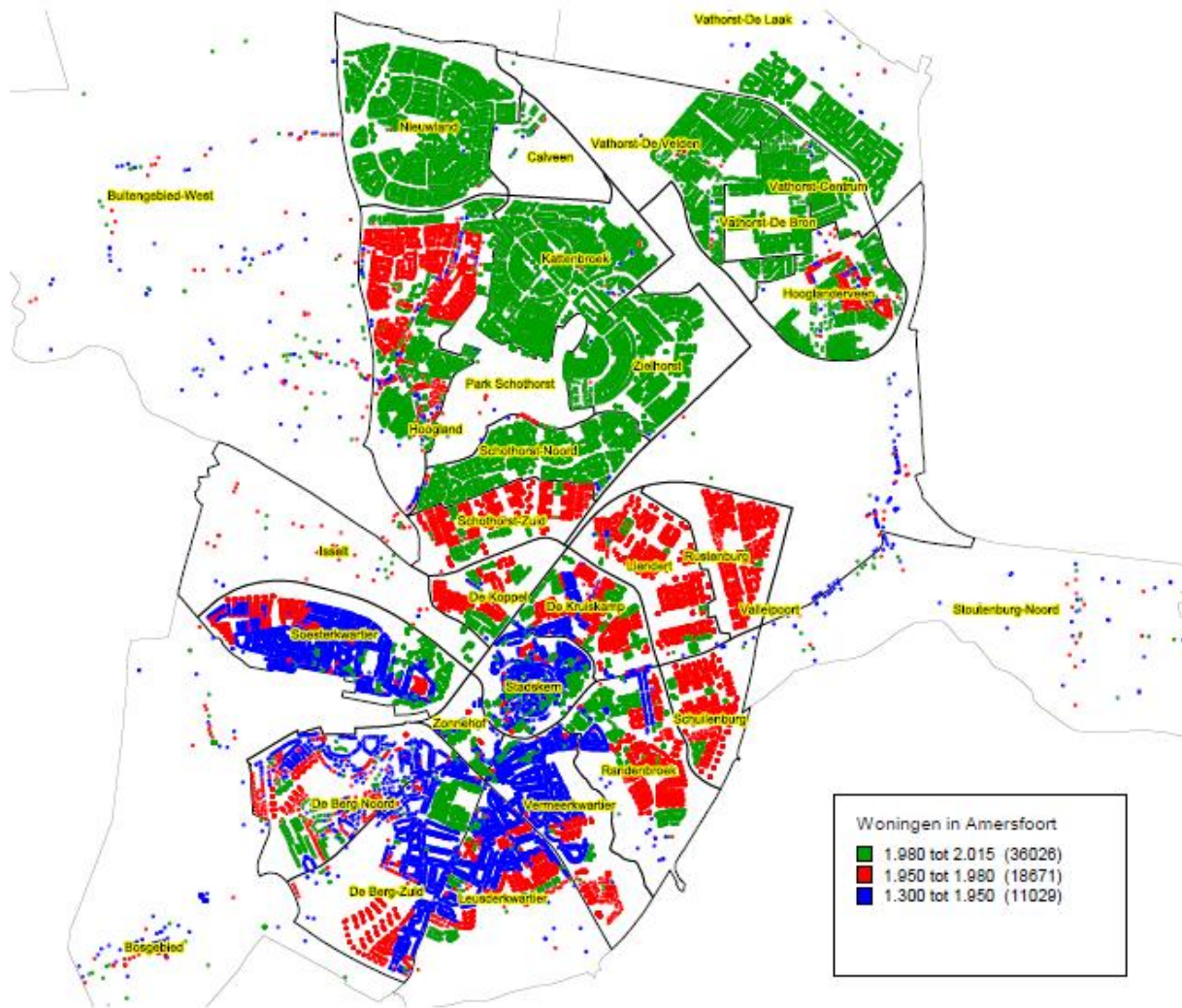
In onderstaande tabel is de verdeling aangegeven van woningen die in de verschillende periodes zijn gebouwd.

Tabel 1: Bouwjaar van woningen in Amersfoort

Bouwjaar	Percentage woningen
<1945	16
1945-1960	9
1960-1980	19
1980-2000	37
2000- now	19

Tijdens de laatste tien jaar is het totale aantal huishoudens toegenomen van 56.000 in 2005 tot bijna 65.000 in 2015. 58% Van deze huishoudens leven in particuliere woningen, 31% in sociale huurwoningen en 11% in overige huurwoningen.

66% van de huishoudens wonen in eengezinswoningen en 34% in meergezins woongebouwen. Bijna tweederde van alle huishoudens bestaat uit 1 of 2 personen.

1.3 Energielabels

Het gemiddelde energielabel van woningen in Amersfoort is label D. In de stadskern is het gemiddelde label een D. De laagste labels zijn te vinden in de wijken Soesterkwartier en Leusderkwartier (gemiddeld F). In de nieuwe wijk Vathorst is het gemiddelde label een A of B.

In bijlage 1 staat de gemiddelde energielabels per wijk aangegeven. De gemiddelde labels zijn berekend op basis van bouwjaar en woningtype.

Gegevens van de netwerkbeheerder geven informatie over het energieverbruik van woningen en bedrijven op het niveau van 6-cijferige postcode. Deze gegevens zijn te vinden op de website www.Energieinbeeld.nl. In bijlage 2 is een print-out van deze website opgenomen. Zowel energielabels als informatie over daadwerkelijk energieverbruik bieden een basis voor de selectie van wijken waar we ons met name op richten bij de energiebesparingscampagne.

Het energieverbruik van woningen die gebouwd zijn tussen 1950 en 1980 ligt relatief hoog. Deze huizen zijn gebouwd met geringe isolatie en een lage energieprestatie. Voor de aanpak van (bijna) energieneutraal renoveren richten we ons met name op deze woningen. In Amersfoort zijn dat er ongeveer 18.000.

1.4 Aanpak voor energiebesparing

De gemeente heeft de ambitie om een duurzame stad te zijn. En niet alleen de gemeente heeft deze ambitie. Ook de inwoners, woningcorporaties, bedrijven en andere organisaties delen deze ambitie. Soms is hun ambitie zelfs groter dan die van de gemeente. Vele partijen werken samen aan een duurzame toekomst voor Amersfoort. Een van de belangrijkste pijlers uit ons duurzaamheidsprogramma is de reductie van CO₂-uitstoot. De doelstelling is om in 2030 een CO₂-neutrale stad te zijn. Om deze doelstelling te halen is het belangrijk om het energiegebruik in de bebouwde omgeving terug te dringen. Meer dan de helft van de CO₂-uitstoot is gerelateerd aan woningen en andere gebouwen.

Een onderzoek in 2012 liet een hoge bereidheid zien onder inwoners van Amersfoort om energiebesparende maatregelen te nemen aan de woning. Bijna 70% van de inwoners is bereid om te investeren in isolatie en zonnepanelen. Financiële beperkingen vormen een belangrijke reden waarom ze het nog niet hebben gedaan. Financiële instrumenten zoals als leningen en subsidies zullen ervoor zorgen dat meer mensen maatregelen nemen. Veel inwoners zijn enthousiast over collectieve maatregelen met de wijk. Als de burens al maatregelen nemen voor energetische renovatie is het makkelijker voor buurtbewoners om daar bij aan te sluiten. Daarom heeft Amersfoort de 'straatambassadeur' geïntroduceerd. Deze geeft informatie over energiebesparende maatregelen aan mensen in dezelfde straat of wijk.

In 2010 is de gemeente de campagne 'Energiebesparing in de wijk' gestart. Deze campagne was gericht op het verbeteren van het energielabel met 2 klassen of minimaal label B. In 2014 werd de ambitie voor renovatie verhoogd naar 'energie neutraal'.

Table 1: Energielabels per wijk

WIJKNAAM	WIJKCODE	WIJK_ACRO	A+	A	B	C	D	E	F	G	totaal aantal woningen	Ei,gem	Label
Stadskern	1	STD	-	82	420	954	62	478	28	700	2.724	2,00	D
Zonnehof	2	ZON	-	206	94	199	-	89	17	44	649	1,52	C
Soesterkwartier	3	SOE	-	226	433	278	9	416	99	3.377	4.838	2,62	F
Isselt	4	ISS	-	1	3	4	4	10	7	4	33	2,14	E
Bosgebied	5	BOS	-	-	4	63	1	5	12	44	129	2,15	E
De Koppel	6	KOP	-	81	333	62	1	311	19	397	1.204	2,11	D
De Kruiskamp	7	KRU	-	494	172	123	30	836	65	879	2.599	2,18	E
Schothorst Zuid	8	SHZ	-	-	284	333	110	1.444	5	1	2.177	1,97	D
Schothorst Noord	9	SHN	-	-	141	1.286	1.777	1	4	8	3.217	1,60	D
Liendert	10	LIE	-	-	175	59	2	2.803	29	229	3.297	2,28	E
Rustenburg	11	RUS	-	-	-	521	801	-	-	-	1.322	1,61	D
Stoutenburg Noord	12	STO	-	3	8	1	4	7	9	53	85	2,67	F
Schuilenburg	13	SLB	-	22	86	59	20	1.738	17	3	1.945	2,20	E
Randenbroek	14	RAN	-	8	270	600	266	1.425	205	596	3.370	2,18	E
Vermeerkwartier	15	VER	-	1	131	426	25	515	402	1.071	2.571	2,51	E
Leusderkwartier	16	LEU	-	-	121	262	21	473	367	1.262	2.506	2,63	F
De Berg Zuid	17	BGZ	-	9	11	596	197	507	478	937	2.735	2,43	E
De Berg Noord	18	BGN	-	2	177	105	31	204	427	363	1.309	2,42	E
Hoogland	19	HOO	-	49	472	1.106	824	1.183	134	283	4.051	1,85	D
Zielhorst	20	ZIE	-	2	161	1.436	1.697	2	1	1	3.300	1,58	C
Kattenbroek	21	KAT	-	1	1.541	2.052	949	-	2	12	4.557	1,40	C
Calveen	22	CAL	-	1	33	2	-	-	2	6	44	1,56	C
Park Schothorst	23	PKS	-	-	7	1	-	4	12	4	28	2,30	E
Nieuwland	24	NIE	-	126	2.349	3.056	4	-	1	1	5.537	1,26	C
Valleipoort	25	VAL	-	-	1	-	-	5	21	48	75	2,87	G
Hooglanderveen	26	HGV	-	602	161	161	78	141	62	86	1.291	1,43	C
Buitengeb. West	27	WES	-	6	20	9	12	9	27	82	165	2,53	E
Vathorst-De Velden	28	VVE	-	741	551	863	2	-	4	5	2.166	1,16	B
Vathorst-Centrum	29	VCE	-	376	345	405	1	-	-	6	1.133	1,16	B
Vathorst-De Bron	30	VBR	-	146	-	-	-	-	-	-	146	0,90	A
Vathorst-De Laak	31	VLA	-	1.359	126	282	-	-	2	21	1.790	1,02	A
Totaal			-	4.544	8.630	15.304	6.928	12.606	2.458	10.523	60.993	1,90	D

2 Kenmerken

2.1 Inleiding

De beslissing om de focus te leggen op energiebesparing in de bestaande woningbouw komt met name voort uit het klimaatbeleid. We weten dat bijna 40% van de CO₂-uitstoot is gerelateerd aan huishoudens. In de energiebesparingscampagne richten we ons op zowel particuliere huiseigenaren als de (sociale) huurwoningen van woningcorporaties. In 2008 werd de eerste overeenkomst met de woningcorporaties afgesloten. De doelstelling was een vermindering van de CO₂-uitstoot in de bestaande woningvoorraad van 2% per jaar. In 2010 starten we met de energiebesparingscampagne voor particuliere eigenaren. De eerste doelstelling was om het energielabel met twee klassen te verbeteren voor 600 woningen in 2 jaar tijd. In 2012 werd de doelstelling verhoogd naar 2000 woningen. In 2013 wilde de gemeente het ambitieniveau voor renovaties van woningen verhogen naar energieneutraal.

2.2 Eigendom

Van de 65.000 huishoudens in Amersfoort woont 58% in een woning die particulier eigendom is. 31% huurt de woning van een woningcorporatie en 11% woont in een andere huurwoning. De sociale huurwoningen zijn in eigendom bij woningcorporatie De Alliantie (13.000 woningen), Portaal Eemland (5.500 woningen) en Omnia Wonen (800 woningen). De overige huurwoningen zijn eigendom van investeringsmaatschappijen en overigen. De woningcorporaties spelen een belangrijke rol in het proces van energiebesparende renovaties. De gemeente heeft geen zeggenschap over de woningcorporaties maar maakt prestatieafspraken omtrent onderwerpen als beschikbaarheid en duurzaamheid. De huurdersorganisaties zijn als derde partij aangesloten bij deze prestatieafspraken. 66% van de huishoudens wonen in een eengezinswoning en 34% in meergezinscomplexen. Bijna twee derde van de huishoudens bestaat uit slechts 1 of 2 personen.

Ongeveer 15% van de huishoudens maken onderdeel uit van een vereniging van eigenaren. Dit komt zijn ongeveer 10.000 huishoudens.

De verschillende eigendomsvormen vereisen een verschillende aanpak. Daarom zijn we gestart met twee strategieën:

1. Convenant Samen Duurzaam met de woningcorporaties (betreft 20.000 woningen)
2. Campagne Energiebesparing in de Wijk (betreft circa 37.000 woningen)

De tweede resulteerde in een samenwerkingsverband met een consortium van bouw- en installatiebedrijven, een financiële instelling en een opleidingsinstituut. Het consortium richt zich op een brede doelgroep van woningeigenaren. Ze ontwikkelden een speciale aanpak voor verschillende doelgroepen, zoals bijvoorbeeld verenigingen van eigenaren. Een van de voorwaarden voor het consortium was om een one-stop-shop te zijn, waar bewoners onafhankelijk advies kunnen krijgen, gericht een offerte kunnen opvragen en desgewenst maatregelen kunnen laten uitvoeren.

2.3 Regelgeving

Landelijke regelgeving

Particuliere woningeigenaren hebben geen wettelijke prikkel om hun woning energiezuiniger te maken. Maar als ze hun woning verkopen moeten een energielabel kunnen laten zien. Tot nog toe hebben de energielabels geen invloed op de waarde van de woning. Er is echter wel een trend waar te nemen dat kopers zich meer bewust zijn van het energieverbruik van de woning.

Bij een renovatie van enige omvang gelden de voorwaarden uit het Bouwbesluit. Voor aanvang van de renovatie moet de woningeigenaar of aannemer een Omgevingsvergunning aanvragen bij de gemeente. De bouwvergunning is tegenwoordig geïntegreerd in de Omgevingsvergunning.

Aedes is de nationale vereniging van woningcorporaties. Aedes heeft afgesproken om alle woningen naar label B te brengen voor 2021. De renovatieprogramma's van de woningcorporaties in Amersfoort zijn hierop gebaseerd. De gemeente heeft een convenant afgesloten met de woningcorporaties om de ambitie op het gebied van duurzaamheid te verhogen. De nieuwe Woningwet geeft de gemeente meer zeggenschap om inzicht te vragen van de woningcorporaties in de jaarrekening. Dit maakt het iets makkelijker om betere afspraken te maken.

De landelijke organisatie Platform 31 heeft het begrip Nul-op-de-Meter renovatie (NOM) geïntroduceerd. Het concept is gebaseerd op een business case waarbij de vermeden energielasten in de toekomst ingezet worden als investering voor de renovatie.

In de Stroomversnelling zijn woningcorporaties op zoek naar een businesscase waarbij NOM renovaties met hetzelfde budget kunnen worden uitgevoerd als het label B programma.

De Flora- en Faunawet is een landelijke wet voor de bescherming van bedreigde soorten. In spouwmuren en onder dakranden kunnen vleermuizen en gierzwaluwen nestelen. Bij energieneutrale renovatie verdwijnen deze nestelplekken. Daarom moet er verplicht onderzoek worden gedaan naar deze beschermde soorten voordat er met renovatie mag worden begonnen. Voor particuliere eigenaren is dit een te grote kostenpost. De aannemer wil niet het risico lopen op een boete. Het inbouwen van vervangende nestgelegenheden in het renovatie concept is een goede oplossing.

Regelgeving op gemeentelijk niveau

In 2013 heeft de gemeente een intentieverklaring gesloten met verschillende stakeholders over energieneutraal renoveren. De woningcorporaties Alliantie, Portaal en Omnia wonen hebben ondertekend evenals het consortium 033Energie. Dit consortium van bouw- en installatiebedrijven zet zich in om particuliere woningen energiezuiniger te maken. Zij hebben zich vastgelegd om 2000 woningen energieneutraal te hebben gerenoveerd in 2020. Ook negen schoolbesturen hebben de intentieovereenkomst ondertekend met de intentie om per bestuur minimaal één school te renoveren naar energieneutraal.

Alliantie, Portaal en Omnia Wonen hebben deelgenomen aan het Hoogspringers programma van Platform 31 om de mogelijkheden voor NOM voor hun woningvoorraad te onderzoeken.

Omgevingsvergunning/ Bouwvergunning

Voor het afgeven van een bouwvergunning gaat de gemeente na of het renovatieplan past binnen het bestemmingsplan en of het voldoet aan de welstandsnormen. Bij een NOM-renovatie van een enkele woning is dit vaak niet het geval. Als de gemeente NOM-renovatie wil stimuleren moet de regelgeving (bestemmingsplan en welstandnota) worden aangepast of moeten uitzonderingen mogelijk worden gemaakt. Verschillende belangen vanuit diverse beleidsvelden spelen een rol in dit proces. Om hier stappen in te kunnen zetten is het belangrijk de betreffende collega's bijtijds te betrekken. Zij moeten het zich eerst eigen kunnen maken voordat ze op een constructieve manier mee kunnen denken.

2.4 Financiële voorwaarden

De gemeente heeft een duurzaamheidslening ingesteld met een revolverend fonds van €290.000 waaruit leningen worden verstrekt aan particuliere woningeigenaren voor energiebesparende maatregelen. Deze lening is bedoeld voor minder draagkrachtige woningeigenaren. De duurzaamheidslening kent een lagere rente dan bij commerciële banken het geval is. Het idee is dat de maandelijkse aflossing kan worden opgebracht door de verlaging van de energierekening die is gerealiseerd door het uitvoeren van de maatregelen. Hierdoor blijven de maandelijkse lasten ongeveer gelijk.

Bij de start van de campagne Energiebesparing in de Wijk was er subsidie beschikbaar, zowel landelijk als provinciaal. Na drie jaar is deze subsidieregeling stopgezet.

3 Doelgroepen

De focus op energiebesparing bij woningen is ingegeven vanuit het klimaatbeleid. In 2008 heeft de gemeente Amersfoort de doelstelling vastgelegd voor een stad zonder CO₂-uitstoot in 2030. Een groot deel van de CO₂-uitstoot wordt veroorzaakt door huishoudens. Bovendien willen we dat de energiekosten betaalbaar blijven voor alle inwoners. Mensen met een laag inkomen wonen vaak in slecht geïsoleerde woningen en hebben daardoor een relatief hoge energierekening. Maar ook mensen met een hoger inkomen kunnen in de financiële problemen raken als de energiekosten in de toekomst gaan stijgen. Onze uiteindelijke doelgroep zijn in feite 'alle inwoners van Amersfoort'. Maar hoe kunnen we hen bereiken? Bijkomend voordeel van energetische renovaties op grote schaal is het economische voordeel. Het zorgt voor meer werkgelegenheid in de bouw- en installatiebranche.

3.1. Woningcorporaties

De drie woningcorporaties in Amersfoort bezitten in totaal zo'n 20.000 woningen. De woningcorporaties zijn verantwoordelijk voor regulier onderhoud en renovatie van hun woningvoorraad. De energiekosten worden betaald door de huurders. Als de woningcorporatie investeert in energetische renovatie wordt de huur meestal iets verhoogd om de kosten terug te verdienen. De corporatie heeft hiervoor instemming nodig van 70% van de huurders in het betreffende blok. De gemeente ziet de woningcorporaties en de huurders als belangrijke doelgroepen voor de aanpak van energiebesparing in de woningbouw. Jaarlijks maken we prestatieafspraken met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties.

3.2 Overige huurwoningen

Naast de huurwoningen van de woningcorporaties bestaan er nog zo'n 7.000 overige huurwoningen. Dit is een lastige doelgroep om te benaderen omdat het uit veel verschillende individuen, bedrijven en instituties bestaat. We hebben dan ook geen speciale aanpak voor deze doelgroep.

3.3 Particuliere woningeigenaren

Het totale aantal woningen in particulier bezit bedraagt 36.000. Dit is de grootste doelgroep. Het consortium 033Energie benadert deze doelgroep met een speciale marketingstrategie. Het Centrum voor Duurzaam Renoveren speelt een belangrijke rol in deze aanpak. In dit Centrum krijgen huiseigenaren advies op maat. In de voorgaande jaren organiseerde 033Energie ook bijeenkomsten in de wijken. Zij doen dit nu opnieuw.

3.4 Bouwbedrijven en andere betrokken organisaties

Voor de gemeente zijn bouwbedrijven en andere organisaties die betrokken zijn bij energie-efficiënte renovaties ook een doelgroep. In 2010 hebben we regionale bouw- en installatiebedrijven, energieleveranciers en de plaatselijke Rabobank uitgenodigd om mee te werken aan het opzetten van de energiebesparings campagne in Amersfoort. Later zijn lokale energieadviseurs en de Hoge School Utrecht ook aangesloten. Gezamenlijk hebben zij het consortium 033Energie vorm gegeven. In de eerste jaren heeft de gemeenten een aanzienlijke financiële bijdrage geleverd aan de

campagne. Tevens werd er gebruik gemaakt van subsidies. Na twee jaar kon het consortium de campagne voortzetten zonder financiële ondersteuning van de gemeente.

3.5 Vereniging van Eigenaren

Verenigingen van Eigenaren (VvE's) kunnen bestaan uit alleen particuliere eigenaren of gemengd bezit met de woningcorporaties. De VvE's zijn een interessante doelgroep omdat ze omvang hebben. Echter, het traject van besluitvorming is lang. In de algemene ledenvergadering moet meer dan 70% van de leden instemmen.

3.6 Monumentale woningen

Ongeveer 500 woningen in het centrum zijn gebouwd voor 1900. Een deel hiervan heeft de status van monument. Dit betekent dat er speciale voorwaarden gelden voor renovatie. Voor monumenten moet een specifiek renovatieplan op maat worden gemaakt, welke meestal duurder is dan een reguliere renovatie. Wij raden de huiseigenaar en de aannemer aan om het renovatieplan te ontwikkelen in samenspraak met de adviseur monumentenzorg bij de gemeente. Monumentale woningen betreft een kleine doelgroep. Toch vinden we het belangrijk om ook deze doelgroep te betrekken omdat zij vaak een hoog energieverbruik hebben en bereid zijn om hier iets aan te doen.

Doelgroepen	Aantal woningen	Invloed van de gemeente	Impact
Woningcorporaties	20.000	groot	groot
Bouw- en installatiebedrijven, energiebedrijven en anderen	65.000 (gehele stad)	gemiddeld	groot
Particuliere woningeigenaren - monumentale panden	36.000 <500	gering	groot
Huurders	27.000	gering	gemiddeld
Verenigingen van Eigenaren	10.000	gering	groot

4 Doelen

Doelstelling van de gemeente is om een stad te zijn zonder CO₂-uitstoot in 2030. Dit is een zeer hoge ambitie die alleen bereikt kan worden als alle inwoners en organisaties in de stad hier aan mee werken en hun verantwoordelijk hierin nemen. De gemeente heeft geen wettelijke mogelijkheden om dit af te dwingen. De focus ligt daarom om stimuleren, faciliteren en samenwerken. De gebouwde omgeving is het belangrijkste aandachtspunt voor de CO₂-ambitie. In communicatie uitingen benadrukt de gemeente het belang van energiebesparende maatregelen voor woningen en andere gebouwen. Met specifieke stakeholders sluiten we convenanten en intentie-overeenkomsten af. Deze stakeholders zijn gemotiveerd om bij te dragen aan de doelstelling voor een CO₂-neutrale stad. De te behalen tussentijdse doelstellingen worden in goed overleg opgesteld. In de volgende paragrafen worden de doelstellingen voor sociale huurwoningen en koopwoningen beschreven. In de laatste paragraaf wordt ingegaan op het ambitieniveau. De geleerde lessen zijn weergegeven in blauwe tekstblokken.

4.1 Sociale huurwoningen

In 2008 hebben we een projectgroep ingesteld met energieadviseurs van de woningcorporaties en de gemeente onder begeleiding van een adviesbureau. We hebben de doelen voor verduurzaming van de bestaande woningvoorraad bediscussieerd. De gemeente zette in op een tempo van CO₂-reductie met 4% per jaar. De woningcorporaties achtten dit niet haalbaar. Per jaar worden zo'n 300 woningen gerenoveerd naar label B. Hiermee wordt een maximale CO₂-reductie van 40 tot 60% per renovatieproject behaald. Dit betekent een gemiddelde CO₂-reductie over het totale woningbestand van ongeveer 2%. Een hogere ambitie paste niet binnen de financiële haalbaarheid van de woningcorporaties. Op bestuurlijk niveau werd dit bevestigd. Vervolgens is de doelstelling van 2% reductie vastgelegd in een vierjarig convenant voor de periode 2008-2012. Zowel woningcorporatie als gemeente vonden het belangrijk dat er een haalbare doelstelling was afgesproken en waardeerden het convenant.

Zet in op haalbare doelen in goed overleg

Jaarlijks vindt monitoring plaats van de behaalde CO₂-reductie en dit wordt besproken met de huurders, bestuurders van de woningcorporaties en de gemeente en andere geïnteresseerden. In de eerste vier jaar lag de behaalde CO₂-reductie zelfs boven het overeengekomen doelniveau. Deels had dit te maken met het feit dat de woningcorporaties slechte woningen had afgestoten. In de periode daarna, van 2012-2018 hebben we het zelfde reductieniveau afgesproken maar dan met uitzondering van het verkoop effect.

Geef een duidelijke omschrijving van de afbakening van de doelstelling

4.2 Particuliere woningen

In 2010 hadden we geen idee wat een haalbare doelstelling zou zijn voor particuliere woningen. Resultaten van campagnes in andere gemeentes lieten een respons zien van 1 à 2%. Dit betekent dat slechts 1 à 2% van de benaderde huiseigenaren ook daadwerkelijk energiebesparende maatregelen gaan treffen. We besloten daarom in te zetten op 600 woningen in de hele stad. Dit is 4% van de doelgroep (woningen met energielabel D of lager). Na 5 jaar bleek deze doelstelling ruimschoots te zijn overschreden. In totaal zijn 3000 woningen gerenoveerd naar een energielabel dat twee klassen hoger ligt of label B is.

4.3 Ambitieniveau

Tot 2012 werd label B als ambitieniveau gehanteerd voor woningrenovatie. In 2012 zijn we een 'community of practice' gestart waarbij 20 woningeigenaren de mogelijkheid onderzochten om hun woning energieneutraal te maken. We waren verrast door het enthousiasme van woningeigenaren voor deze CoP. Tegelijkertijd startte het landelijke Stroomversnellingsproject waarbij 6 woningcorporaties en 4 grote bouwbedrijven de zoektocht startte naar de businesscase voor Nul-op-de-Meter (NOM) renovatie door in te zetten op 10.000 NOM renovaties. De kosten voor individuele renovatie liggen nog steeds te hoog. Maar door grote aantallen te genereren en industrialisatie van de processen kunnen de kosten omlaag worden gebracht.

In Amersfoort was dat een reden om het ambitieniveau te verhogen naar energieneutraal renoveren. We ondertekenden een intentieovereenkomst met de woningcorporaties en 033Energie voor 2000 NOM-renovaties in 2020.

Je kan het ambitieniveau hoger leggen, ook als er nog geen sluitende businesscase is. Ga gezamenlijk met partners de zoektocht aan.

5 Strategie

Tijdpad									
Stakeholder	Target	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2020	2030
Woningcorporaties	Doelstelling jaarlijks 2% CO2-reductie in de bestaande voorraad	Eerste convenant		Tweede convenant, daarin ook doelstelling voor 1000 NOM renovaties voor 2020		Doelstelling voor energieneutraal renoveren in de jaarlijkse prestatieafspraken		1000 NOM-renovaties	Alle renovaties naar NOM
Bouw- en installatie-bedrijven	Bewoners adviseren over energiebesparende maatregelen. NOM-renovatie concepten aanbieden voor alle gangbare woningtypes		Training	Opbouwen consortium van uitvoerende bedrijven	Centrum voor Duurzaam Renoveren, advies voor particuliere Woningeigenaren	Renovatie concepten beschikbaar voor 6 meest voorkomende woningtypes Uitrol marketingstrategie	Renovatieconcepten voor meeste woningtypes beschikbaar. 250 NOM renovaties uitgevoerd.	1000 NOM renovaties	Alle renovaties naar NOM
Bewoners	Bewustwording. Informatie. In staat zijn om een goede afweging te kunnen maken			Betrokken bij convenant. Vertegenwoordigers tekenen mee		Volwaardig partner bij prestatieafspraken	Alle bewoners	Alle bewoners willen in een NOM-woning wonen	

